

Telefonul mobil este primul lucru pe care îl iei în mână când te trezești și ultimul lucru pe care îl pui deoparte când te culci. Este o copie digitală a vieții tale de zi cu zi, cu informații personale și de serviciu, de cele mai multe ori amestecate în discuții private sau comune. Unele informații cu care operezi zilnic ajung să fie publice, iar ceea ce devine public despre noi ne interesează, deoarece fiecare atac cibernetic începe cu **informații disponibile în sursele deschise**.

În această ediție vorbim despre igiena digitală obligatorie pentru fiecare jurnalist, necesară pentru a ne desfășura munca în siguranță.

„Tinerilor jurnaliști care încep să facă investigații le este cel mai greu să facă față stresului”

După o investigație publicată acum câțiva ani, s-a confruntat cu un val mare de ură și mesaje care o atacau personal. Într-un alt caz, a fost urmărită și intimidată. Pentru **Liuba Șevciuc**, aceste episoade au venit într-o perioadă în care avea deja experiență, ceea ce a ajutat-o să depășească mai ușor provocările. Cu toate acestea, sprijinul managerilor a făcut diferența, iar ea recomandă tuturor redacțiilor să ofere această susținere, atunci când jurnaliștii lor se confruntă cu atacuri. În cei 17 ani de jurnalism, Liuba a făcut parte din mai multe echipe jurnalistice la Publika TV, Radio Europa Liberă, Rise Moldova. Cu cinci ani în urmă, a fondat proiectul de jurnalism investigativ „Cu Sens”, pe care îl administrează până în prezent, ceea ce îi oferă și experiența de a ghida tinerii jurnaliști de investigație prin riscurile meseriei.

„Cu Sens” face jurnalism video, iar acest lucru presupune din start o expunere mai mare față de alte tipuri de jurnalism. Este mai greu să-ți protejezi identitatea și trebuie să îți asumi anumite riscuri. Cu toate acestea, Liuba spune că atât ea, cât și echipa încearcă să păstreze pe contururile personale de social media cât mai puține informații despre activitățile lor din viața privată. „Mai degrabă folosim paginile noastre de pe social media pentru a promova materialele pe care le realizăm.”

Tinerilor jurnaliști care încep să facă investigații le este cel mai greu să facă față stresului, explică Liuba. „În primul rând, pentru că un material de anchetă este complex și necesită o profunzime mai mare pentru a analiza datele și a face conexiuni între ele; în al doilea rând, pentru că atunci când lucrezi cu video te expui fizic în fața personajelor despre care scrii, iar în 90 % dintre cazuri, cei intervievați nu doresc să vorbească cu tine. Asta înseamnă că, de obicei, realizezi subiecte despre care personajele materialului tău jurnalistic au o atitudine negativă. Poate fi destul de traumatizant pentru colegii cu mai puțină experiență, dar încercăm să-i instruim în măsura posibilităților. Cu cât ies mai des pe teren, cu atât îți dezvoltă o anumită imunitate, iar la următoarele filmări reacționează diferit.”

Liuba și colegii săi au stabilit o serie de reguli pe care le urmează în redacție. „Dacă vorbim despre securitatea online, toată lumea are activată cei doi pași de autentificare, două e-mailuri pentru recuperare, programe antivirus. Nu folosim programe nelicențiate, comunicăm doar pe Signal, care este un chat securizat, nu dăm click pe linkuri dubioase și schimbăm parolele la intervale regulate. Dacă avem o informație mai sensibilă, folosim e-mailuri criptate pentru a o transmite. Cu anumite documente delicate lucrăm doar offline. Totul depinde de cât de sensibilă este informația. Nu trebuie nici să fim paranoici, pentru că, din fericire, Republica Moldova este încă destul de sigură și putem face jurnalism de investigație în siguranță.” Despre leșurile pe teren, Liuba spune că este important ca încă o persoană din redacție să însoțească reporterul. De asemenea, reporterii sunt mereu monitorizați de redacție atunci când merg în astfel de deplasări și sunt instruiți despre cum să reacționeze dacă se află în pericol. „Atunci când toată lumea respectă aceste reguli, lucrurile decurg puțin mai ușor.”

Cea mai des întâlnită presiune asupra jurnaliștilor de investigație din țara noastră este acționarea în judecată, spune Liuba. În astfel de situații, este necesară susținerea redacției, care trebuie să le asigure jurnaliștilor asistență juridică. În același timp, este dificil și pentru redacții, deoarece un proces în instanță presupune timp și bani. „Deocamdată avem câștig de cauză în toate astfel de situații, dar este greu pentru o redacție, care abia supraviețuiește pe baza granturilor, să meargă prin instanțe cu zeci de dosare.”

Mykhailo Koltsov
expert în securitate cibernetică

Cinci lucruri bine de știut despre datele tale

Fă o diferență între viața privată și cea publică

Pentru un jurnalist, poate fi provocator să-și delimiteze viața privată de cea publică, deoarece a fi persoană publică face parte din munca sa. Totuși, este important să înveți să securizezi anumite informații. Una dintre marile greșeli este să încerci să comunici în același mediu atât cu cei apropiați, cât și cu persoane din anturajul tău de lucru. Trebuie să separi mediile de comunicare. Prin urmare, folosește o platformă pentru comunicarea personală, o altă platformă pentru comunicarea cu colegii de lucru și o platformă diferită pentru comunicarea cu sursele.

Acordă atenție locului și modului în care distribuie datele tale personale

Când un serviciu este gratuit, nu înseamnă că este cu adevărat gratuit; înseamnă doar că plătești într-un alt mod. Sursele deschise reprezintă cea mai bună modalitate de a obține informații despre tine. Acordă o atenție sporită la ceea ce distribuie și cum distribuie, pentru a nu deveni vulnerabil la potențiale atacuri. Un jurnalist se poate aștepta ca cineva să-i cunoască adresa, numărul de telefon, să-i urmărească activitatea și locația, iar astfel de informații pot fi ușor transformate în amenințări fizice.

Securitatea nu este gratuită, dar asta nu înseamnă că trebuie să plătim pentru orice

Este important să evaluezi instrumentele digitale care te ajută în comunicare și să înțelegi pentru care ar fi bine să plătești și pentru care este în regulă să folosești versiunile gratuite. Dacă vorbim despre stocarea datelor, este esențial să le poți recupera rapid, de aceea ai nevoie de servicii de cloud (iCloud sau Google Drive), pentru care este recomandat să plătești. Un alt exemplu este e-mailul Proton, foarte bun pentru comunicare privată, dar care este un serviciu plătit. Cu toate acestea, poate fi complicat de utilizat, deoarece atât tu, cât și sursa ta trebuie să fie utilizatori Proton. Un instrument valoros pentru care merită să plătești este chela de securitate fizică, care acționează ca factor secundar de autentificare. Chiar dacă cineva ți-ar cunoaște parola, fără acest stick nu ar putea să-ți acceseze conturile.

Urmează o igienă de securitate

Primul sfat este să încerci să folosești, acolo unde este posibil, un factor de autentificare secundar. Al doilea sfat este să creezi întotdeauna copii de rezervă, deoarece este important să recapeți rapid accesul la datele tale. Al treilea sfat este să folosești în activitatea ta cât mai puține platforme de comunicare. Dacă utilizezi prea multe platforme și aplicații, devii vulnerabil, nu din cauza ta, ci din cauza vulnerabilităților acestor platforme. Al patrulea sfat este să verifici întotdeauna ce împărtășești, în special informațiile personale. Verifică-ți aplicațiile sociale și află ce tip de informații sunt vizibile în conturile tale, deoarece fiecare atac cibernetic începe cu informații disponibile în sursele deschise. Al cincilea sfat este să acorzi atenție activităților suspecte pe internet. Phishing-ul (din engleză: un atac cibernetic prin care vi se fură informații personale) este principalul mod de a sparge baze de date. Nu există alt mod de a te proteja decât să eviți să faci click pe linkuri dubioase.

Folosește platforme sigure pentru comunicare

- Signal – Bun pentru comunicarea cu sursele.
- WhatsApp/Messenger – Potrivit pentru comunicarea personală.
- Viber – Util pentru comunicarea personală, dar incomod de folosit din cauza multitudinii de reclame.
- E-mail – Conturile pe Gmail sau Outlook sunt sigure de utilizat. Alte servicii de e-mail care nu au autentificare în doi pași, algoritmi de protecție și echipe care să monitorizeze activitatea suspectă și să te protejeze de expuneri, nu sunt sigure.

Unde se clasează Telegram?

Telegram poate fi folosit atât pentru muncă, cât și pentru comunicare personală, atâta timp cât nu distribuie informații sensibile, deoarece are anumite probleme de securitate. Una dintre acestea este lipsa unui mecanism pentru recuperarea contului și a datelor. Chiar dacă are autentificare în doi pași, aceasta constă doar într-o parolă suplimentară, ceea ce nu oferă un nivel de securitate foarte ridicat.

Explicăm

OSINT (open-source intelligence) – o metodă de colectare și analiză a informațiilor obținute din surse deschise și publice. Aceste surse pot include, de exemplu, informații disponibile pe internet, în media, în documente publice și pe rețelele sociale și sunt folosite de guverne, servicii de securitate, jurnaliști, oameni de afaceri și cercetători.

Sfat practic

Trei criterii care fac o platformă de comunicare sigură
Trebuie să te asiguri că aplicația pe care o folosești are criptare end-to-end. Al doilea lucru pe care trebuie să-l verifici este dacă platforma oferă un temporizator, adică dacă poți controla cât timp va fi disponibil mesajul după ce a fost trimis. De asemenea, trebuie să fii atent la informațiile pe care platforma le colectează despre tine și să înțelegi că nu ar trebui să colecteze date sensibile, cum ar fi adresa ta, codul fiscal etc.

Oportunități

- Organizațiile de media și cele ale societății civile care activează în domeniul drepturilor omului, precum și în domeniul securității digitale, pot obține sprijin pentru întărirea capacității organizaționale sub formă de granturi de până la 17 000 de euro. Află [aici](#) detalii.
- Instituțiile mass-media locale din regiunile nord, sud, centru, UTA Găgăuzia și regiunile transnistreană pot obține granturi cu o valoare de 6000 de euro pentru a produce conținut media de calitate pe subiecte despre coeziunea socială, apărarea drepturilor omului și ale minorităților, lupta împotriva corupției. Află [aici](#) detalii.

Cere ajutor!

Dacă te confrunți cu stres constant și anxietate, poți solicita o consultație gratuită și confidențială cu un psiholog prin intermediul [acestui chatbot](#) sau completează [acest formular](#). Vei fi pus(ă) în legătură cu un specialist în decurs de 48 de ore.

Dacă ți-a plăcut ce ai citit, recomandă newsletterul nostru unui coleg/colega de breasă. Feedbackul ne va ajuta să devenim mai buni. Scrie-ne ce crezi despre newsletter la adresa api@api.md.